

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 4 november 2015

Mål nr

B 4003-14

KLAGANDE

LI

Ombud och målsägandebiträde: Advokat IS

Ombud: Advokat VC

MOTPART

BB

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PL

SAKEN

Försök till mord

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2014-07-07 i mål B 3760-14

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen tillåter den av LI gjorda justeringen av åtalet.

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom i ansvarsdelen och dömer BB för försök till mord till fängelse 14 år.

Högsta domstolen tillämpar 3 kap. 1 §, i dess lydelse före den 1 juli 2014, och 11 § samt 23 kap. 1 § brottsbalken.

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom också beträffande skadestånd och fastställer i den delen tingsrättens dom.

BB ska betala en avgift om 500 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond i dess lydelse före den 1 februari 2015.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

Högsta domstolen förordnar att sekretessbestämmelsen i 35 kap. 13 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig för uppgifterna i läkarintyget enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. och i det rättspsykiatriska utlåtandet, som har förebringats inom stängda dörrar i Högsta domstolen. Sekretessförordnandet gäller med undantag för första sidan i intyget och i utlåtandet.

PL ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av BB i Högsta domstolen med 526 514 kr. Av beloppet avser 401 016 kr arbete, 17 925 kr tidsspillan, 2 270 kr utlägg och 105 303 kr mervärdesskatt.

IS ska få ersättning av allmänna medel för biträdet åt LI i Högsta domstolen med 1 040 529 kr. Av beloppet avser 789 012 kr arbete, 39 435 kr tidsspillan, 3 976 kr utlägg och 208 106 kr mervärdesskatt.

LI ska få ersättning med 10 000 kr för kostnader för bevisning och utredning i målet.

Högsta domstolen avslår BB:s yrkande om ersättning för utredningskostnader.

Staten ska svara för kostnaderna i samtliga instanser för försvaret och för biträdet åt målsäganden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

LI har yrkat att BB ska dömas för försök till mord i enlighet med följande, i Högsta domstolen slutligt utformade, gärningsbeskrivning.

BB har, på natten mellan den 9 och 10 februari 2013 på G:vägen i Södertälje, på okänt sätt tillfogat LI smärta och kroppsskada. BB har härefter försökt döda LI, genom att kasta, knuffa eller släppa henne från balkongen till deras gemensamma bostad på sjätte våningen. LI fick livshotande skador. Fara för brottets fullbordning har förelegat. BB begick gärningen med uppsåt.

De lagrum som har åberopats är 3 kap. 1 och 11 §§, 23 kap. 1 § och 3 kap. 5 § brottsbalken.

LI har också yrkat skadestånd av BB med det belopp som tingsrätten har dömt ut, dvs. med 365 812 kr och ränta enligt 6 § räntelagen på 191 850 kr från den 10 februari 2013 och på 173 962 kr från den 23 januari 2014. Hon har dessutom begärt att Högsta domstolen bifaller det i tingsrätten och hovrätten framställda yrkandet om skadestånd med 20 790 kr avseende kompensation

för närståendes kostnader för parkering vid sjukhusen under vårdtiden. På detta belopp har hon yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 januari 2014.

BB har motsatt sig att hovrättens dom ändras. Han har vidare gjort gällande att den i Högsta domstolen slutligt utformade gärningsbeskrivningen innefattar en otillåten ändring av åtalet och att tilläggen därmed inte kan läggas till grund för Högsta domstolens prövning.

Högsta domstolen har den 3 november 2015 beslutat att häkta BB.

DOMSKÄL

Bakgrund och parternas ståndpunkter

1. Natten till söndagen den 10 februari 2013, strax efter klockan ett, föll LI från balkongen i hennes och hennes dåvarande man BB:s lägenhet som ligger på sjätte våningen i ett flerbostadshus. LI fick mycket omfattande skador. Risken för att hon skulle avlida var under lång tid överhängande.
2. Under lördagskvällen hade LI och BB haft besök av släktingar. När dessa hade gått uppstod det en konflikt mellan LI och BB. Denna ledde till att BB lämnade lägenheten. LI blev kvar med den då två år gamla sonen. Medan BB var borta hade parterna kontakt via sms. Av de meddelanden som då skickades mellan dem framgår, att LI var upprörd över något som hon ansåg att BB hade gjort. LI ville inte att BB skulle komma tillbaka till lägenheten. Strax efter midnatt återkom han dock.
3. LI:s minnesbilder av vad som hände strax innan hon föll är begränsade. Hon har emellertid sagt att hon minns att BB bar henne över sin vänstra axel

genom lägenheten och ut på balkongen. Hon kommer ihåg att hon hade ont och att hon inte kunde tala. Ute på balkongen kände hon att BB roterade henne. Av vad som hände därefter och fram till dess hon långt senare vaknade upp på sjukhuset har hon inget minne.

4. BB greps på platsen och åtalades senare av åklagare för försök till mord. Till grund för åtalet låg följande gärningsbeskrivning.

BB har, på natten mellan den 9 och 10 februari 2013 på G:vägen i Södertälje, försökt att döda LI, genom att kasta eller släppa henne från balkongen till deras gemensamma bostad på sjätte våningen. LI fick livshotande skador. Fara för brottets fullbordan har förelegat. BB begick gärningen med uppsåt.

De lagrum som åberopades var 3 kap. 1 och 11 §§ samt 23 kap. 1 § brottsbalken.

5. BB förnekade att han hade gjort LI illa. I stället var det hon som, under det gräl som de hade, boxade och slog på honom. Det blod som fanns i lägenheten och på hans kläder förklarade han med att LI hade blött näsblod respektive att han hade fått blod på sig när han försökte lyfta LI efter fallet. BB förnekade också att han kastade eller släppte ned LI från balkongen. Det var LI som helt på egen hand orsakade fallet. LI ville ta sitt liv. Skälen för detta var att LI var svartsjuk, att hon hade gått igenom en abort som tog henne hårt psykiskt och att hon hade misslyckats med sina universitetsstudier. BB förklarade LI minnesbild av det som hade inträffat med att hon hade tagit intryck av samtal med sin familj om händelsen och att det under förundersökningen hade ställts ledande frågor till henne. Han ifrågasatte också om det var möjligt för LI att minnas vad som hände med tanke på de skador som hon fick av fallet och framhöll, att de upplysningar som LI fått från polisen om blodförekomst i lägenheten har kunnat påverka hennes berättelse.

6. BB dömdes av tingsrätten för försök till mord till fängelse i nio år. Han skulle också betala skadestånd till LI.

7. Tingsrättens dom överklagades till hovrätten av alla parter. BB yrkade frikännande, åklagaren ansåg att straffet skulle skärpas och LI begärde högre skadestånd. Hovrätten har frikänt BB och, som en följd av detta, avslagit LI:s skadeståndsyrkande.

8. Hovrättens dom har överklagats av endast LI. Hennes yrkande avser både ansvarsfrågan och skadeståndet. Som grund för hennes talan ligger den i Högsta domstolen slutligt utformade gärningsbeskrivningen.

9. BB har alltså motsatt sig att Högsta domstolen tillåter att gärningsbeskrivningen ändras på det angivna sättet. Han har framhållit bl.a. att han inte har getts möjlighet till ett effektivt försvar eftersom ändringen av gärningsbeskrivningen skedde sent under huvudförhandlingen i Högsta domstolen. Han har även menat att uppsåtet att försöka döda LI måste ha funnits redan vid den påstådda misshandeln för att det ska vara fråga om samma gärning. BB har förnekat också att han har handlat enligt den förändrade gärningsbeskrivningen.

Vad Högsta domstolen har att pröva

10. Först måste Högsta domstolen ta ställning till om kompletteringen av gärningsbeskrivningen är tillåten. I övrigt rör målet främst frågan, om den bevisning som har åberopats är tillräcklig för att det ska vara styrkt att BB har begått den gärning som påstås.

Kompletteringen till gärningsbeskrivningen utgör en tillåten justering av åtalet

11. LI har således i Högsta domstolen kompletterat det gärningspåstående som gjordes i åklagarens ansökan om stämning vid tingsrätten genom att hon här har lagt till att BB – före försöket att döda henne – på okänt sätt tillfogade henne smärta och kroppsskada. Försöket att döda henne har enligt den ursprungliga gärningsbeskrivningen skett genom att BB har kastat eller släppt henne från balkongen. I det avseendet har nu lagts till att det kan ha skett också genom att han knuffat LI. I Högsta domstolen har, utöver de tidigare åberopade bestämmelserna i 3 kap. 1 och 11 §§ samt 23 kap. 1 § brottsbalken, åberopats straffbestämmelsen om misshandel i 3 kap. 5 §.

12. Åklagaren eller en målsägande kan även i högre rätt justera ett åtal. Det är tillåtet att beträffande ”samma gärning” åberopa ett annat lagrum än i stämningen eller en ny omständighet till stöd för åtalet (se 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken, jfr 20 kap. 8 § samt Peter Fitger m.fl., Rättegångsbalken, suppl. 78, april 2015, s. 20:38). Detta innebär att det får avgörande betydelse om LI:s tillägg avser samma gärning som åtalet i dess ursprungliga form.

13. Enligt tillägget avseende misshandel har LI tillfogats smärta och kroppsskada på platsen för det påstådda mordförsöket, dvs. i lägenheten. LI gör gällande att det finns ett direkt faktiskt och tidsmässigt samband mellan händelserna. Den påstådda misshandeln ska enligt LI ses som ett led i det samlade fysiska angrepp som BB utsatte henne för och som avslutades med händelserna på balkongen.

14. De nu åberopade omständigheterna ingår alltså i ett sammanhängande händelseförlopp med de tidigare åberopade, och alla omständigheterna måste

anses vara nära förbundna med varandra. Det spelar då ingen roll att de tillagda omständigheterna konstituerar ett särskilt brott (misshandel). Inte heller är det nödvändigt att uppsåt att döda har funnits redan från början. Det är ändå fråga om samma gärning. (Jfr NJA 2007 s. 557 samt EU-domstolens domar i målen Van Esbroeck, C-436/04, EU:C:2006:165, Van Straaten, C-150/05, EU:C:2006:614, Kretzinger, C-288/05, EU:C:2007:441 och Kraaijenbrink, C-367/05, EU:C:2007:444. Jfr även NJA 1987 s. 61.)

15. Åtalet har inte ändrats till att avse en annan gärning genom tillägget att BB kan ha knuffat LI från balkongen eller av att ett nytt lagrum (3 kap. 5 § brottsbalken) har åberopats.

16. Det finns inte heller i övrigt något hinder mot att pröva åtalet så som det slutligt har utformats i Högsta domstolen. De omständigheter som den ursprungliga gärningsbeskrivningen har kompletterats med har kunnat bemötas av försvaret. Rätten till en rättvis rättegång har därmed inte blivit satt åt sidan. Parternas argumentation och bevisning, särskilt den tekniska och rättsmedicinska, har för övrigt i betydande utsträckning i samtliga instanser avsett just de omständigheter som nu har förts in i gärningsbeskrivningen.

17. Den slutliga utformningen av åtalet kan därmed bli föremål för Högsta domstolens prövning.

Allmänt om bevisning

18. Enligt 35 kap. 1 § rättegångsbalken ska rätten avgöra vad som är bevisat i målet efter en samvetsgrann prövning av allt som har förekommit. Utgångspunkten är att det råder fri bevisföring och fri bevisprövning.

19. Bedömningen av om en talan är styrkt ska grundas på den bevisning som parterna har lagt fram för rätten (jfr 35 kap. 6 § rättegångsbalken). I mål där det har hållits huvudförhandling ska domen bygga på det som har förekommit vid förhandlingen (30 kap. 2 § första stycket). Något annat material får rätten inte beakta. Vad som har sagts under förundersökningen får åberopas endast i vissa fall och under särskilda förutsättningar (35 kap. 14 §, 36 kap. 16 § andra stycket och 37 kap. 3 §).

20. Den fria bevisprövningen innebär inte att värderingen av den åberopade bevisningen är helt överlämnad åt domstolens skönsmässiga bedömning. Endast rationella skäl får inverka på bedömningen. Analysen ska vara objektivt grundad och utföras strukturerat. Domstolens överväganden och slutsatser ska redovisas i domskälen på ett sätt som gör det möjligt för läsaren av domen att följa hur prövningen har genomförts. Högsta domstolen har i olika avgöranden diskuterat bl.a. hur och i vilken ordning som bevisningen bör prövas i olika situationer. Här kan hänvisas exempelvis till rättsfallen NJA 1991 s. 56, NJA 1999 s. 480, NJA 2009 s. 447 I och II samt NJA 2010 s. 671.

21. Att det råder fri bevisprövning hindrar alltså inte att vissa principer för bevisbedömningen kan gälla i olika hänseenden och att sådana principer kan utvecklas i rättspraxis. Som Högsta domstolen uttalade i rättsfallet NJA 2004 s. 176, som gällde bl.a. frågan om bevisning av uppsåt, måste dock principer och riktlinjer för bevisbedömningen behandlas med försiktighet och urskillning. Det är inte möjligt att ange en modell för bevisbedömningen som kan tillämpas i alla olika typer av mål. Men det utesluter inte att det för en kategori av fall kan finnas en metod som bättre än andra är ägnad att säkerställa såväl en omsorgsfull värdering av bevisningen som en tydlig redovisning av domstolens överväganden.

22. En metod som kan användas i vissa fall, t.ex. i ett fall som detta, är att rätten först identifierar de faktiska förhållanden (bevisfakta) som har åberopats och som har betydelse med avseende på bevis temat. Med bevis tema avses då den eller de omständigheter (rättsfakta) som talan baseras på; i det här fallet den gärningsbeskrivning som ligger till grund för åtalet. För att inte bevisbedömningen ska bli resultatet av ett mera allmänt betraktande av bevisningen i målet är det i regel lämpligt att domstolen värderar betydelsen av varje bevis faktum. Sådan bevisning som bedöms vara av mindre betydelse kan till en början läggas åt sidan.

23. Om det visar sig att det sammanvägda värdet av den bevisning som har åberopats till stöd för bevis temat (gärningsbeskrivningen) inte är så högt, att det räcker för att detta ska vara styrkt, saknar bevisning som har åberopats mot temat betydelse. Den tilltalade ska då frikännas redan på grund av att bevisningen mot henne eller honom är otillräcklig (jfr NJA 2010 s. 671, p. 13). Om däremot bevisningen är så stark, att den i sig är tillräcklig för att beviskravet ska vara uppfyllt, måste den tilltalades berättelse och bevisning som stöder denna granskas. Motbevisas det som läggs den tilltalade till last ska åtalet ogillas. Frikännande blir också följden om den tilltalades berättelse och annan bevisning som har åberopats mot bevis temat tar sådan kraft från de bevis fakta som talar för detta, att beviskravet inte är uppnått. Innan bevisbedömningen avslutas ska en övergripande och slutlig sammanvägning av bevisningen göras, och då kan det finnas anledning att också beakta sådan bevisning som tidigare har lagts åt sidan.

24. Den tilltalade har rätt att tåga. Endast i situationer som uppenbarligen kräver en förklaring kan den tilltalades tystnad tillmätas betydelse. Den tilltalade ska i princip inte heller ha någon nackdel av att lämnade uppgifter visar sig vara felaktiga. Detta hänger samman med att han eller hon kan ha skäl att lämna en annan berättelse än den som är sann, särskilt om gärnings-

påståendet innehåller även annan brottslig gärning som han eller hon kan riskera att dömas för. (Se t.ex. Europadomstolens dom i målet *John Murray v. the United Kingdom*, 8 februari 1996, Reports 1996-I och domstolens dom i målet *Krumpholz v. Austria*, no. 13201/05, den 18 mars 2010.)

25. I detta mål har sådant som antecknats i samband med förundersökningen åberopats i stor utsträckning. Vid bedömningen av uppgifter av sådant slag, t.ex. anteckningar från polisförhör, måste beaktas att förhör under förundersökningen inte sker med sådana rättssäkerhetsgarantier som gäller vid förhör inför en domstol och i parternas närvaro. De noteringar som görs av polisen kan ha blivit missvisande av flera skäl. Bland annat kan förhørsledaren och den som har förhörts ha talat förbi varandra utan att det framgår av anteckningarna. Är det fråga om skriftliga sammanfattningar från ett förhör kan det vara oklart vilka frågor som faktiskt har ställts och därmed också vilka förhållanden som det har legat nära till hands för den hörde att berätta om. Vidare kan upplysningar, som först senare visar sig vara viktiga, ha utelämnats. Uppgifter kan också ha getts en annan nyans än den som den hörde har velat förmedla.

26. Det finns skäl att påpeka, att det förhållandet att en uppteckning från ett förhör har lästs upp för förhörspersonen och godkänts av denne, inte är någon garanti för att han eller hon verkligen i alla delar står bakom den redovisning av förhöret som finns nedtecknad eller att redovisningen fullt ut återspeglar förhöret.

27. Syftet med förundersökningen är i första hand att skapa underlag för beslut i åtalsfrågan. Genom förundersökningen får parterna också möjlighet att bedöma vilken bevisning som bör åberopas inför domstolen. Vad som sker under förundersökningen ska inte betraktas som en del av rättegången. Det är därför angeläget att berättelser som har lämnats under förundersökningen får

läggas fram bara då rättegångsbalken lämnar utrymme för detta (se p. 19) och att berättelserna värderas mot den nu angivna bakgrunden.

Beviskravet i brottmål

28. I brottmål är det åklagaren, eller målsäganden, som har bevisbördan. Högsta domstolen har i flera rättsfall (se t.ex. NJA 1980 s. 725 och NJA 1996 s. 176) uttalat att det för fällande dom krävs att det är ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade har gjort sig skyldig till den gärning som ligger till grund för åtalet. Detta gäller allmänt, fastän beviskravet för vissa speciella situationer har formuleras något annorlunda (se t.ex. NJA 1990 s. 210 och NJA 2013 s. 376, p. 43).

29. För att BB ska dömas för försök till mord krävs det alltså, att det inte råder några rimliga tvivel om att han har försökt ta LI:s liv genom att kasta, knuffa eller släppa ned henne från balkongen. Detta innebär bl.a. att det, för att beviskravet ska vara uppfyllt, inte får finnas andra möjliga förklaringar till händelseförloppet än den som innefattas i åtalet.

Bevisningen i målet och ordningsföljden vid prövningen

30. Parterna har åberopat en mängd bevisning. Utöver de uppgifter som har lämnats av LI och av BB är den tekniska och den rättsmedicinska utredningen av stor betydelse. Också vissa av de vittnesmål som har lämnats, t.ex. de som har direkt bäring på händelserna omedelbart före och efter fallet, utgör bevisning av vikt. Att beakta är även sms-trafiken mellan LI och BB under lördagskvällen.

31. En avsevärd del av vittnesförhören har rört sådant som har liten eller, i vissa fall, knappast någon betydelse alls för bedömningen. Detta gäller speciellt uppgifter som har lämnats om hur LI och BB hade det i sitt

äktenskap, om relationerna inom deras respektive familjer och om deras allmänna sinnesstämning under tiden närmast före händelsen. Inte heller kan uttalanden om parternas personliga egenskaper, som har gjorts av ett flertal vittnen, annat än i mycket begränsad utsträckning tillmätas någon betydelse.

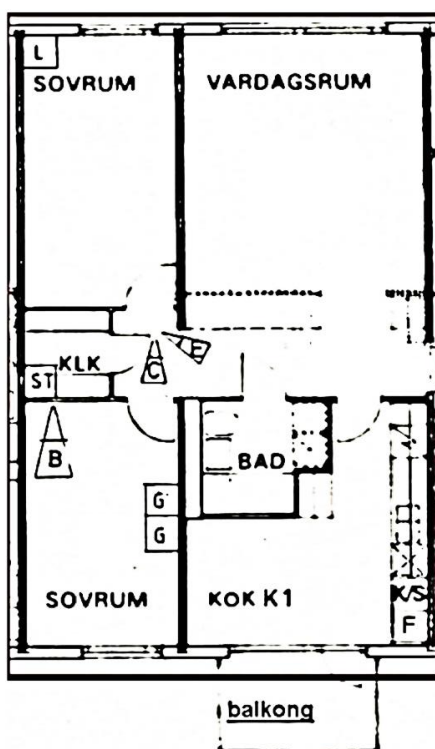
32. Så här inledningsvis finns det också – när det gäller den bevisning som tar sikte på vad LI sa bl.a. till polisen under de första samtalen efter det att hon hade vaknat upp ur sin medvetslöshet – anledning att konstatera, att de av LI då lämnade uppgifterna har påverkats starkt av hennes tillstånd och av den smärtstillande medicin som hon fick. Flertalet av uppgifterna är uppenbart felaktiga och i stor utsträckning rena inbillningar. Högsta domstolen fäster därför inget avseende alls vid vad LI, enligt uppgifter som har förts in i målet, ska ha berättat under den första tiden efter uppvaknandet.

33. Det kan även finnas skäl att framhålla att vittnesbevisning som går ut på att något inte har hänt, t.ex. i detta mål att BB inte har varit framme hos LI efter fallet (och då fått blod på sig), måste behandlas med särskild försiktighet. Det är långt ifrån alltid som negativ bevisning av detta slag verkligen utesluter ett påstått händelseförlopp.

34. LI har under rättegången inte lämnat annat än ett fåtal uppgifter om vad som hände omedelbart innan hon föll från balkongen. I hennes berättelse saknas alltså viktiga delar av händelseförloppet. Däremot är den tekniska och den rättsmedicinska utredningen i målet omfattande och rik på detaljer. Flera avgörande slutsatser beträffande händelseförloppet kan också dras av denna. Högsta domstolen inleder därför prövningen med att redogöra för och ta ställning till den tekniska och den rättsmedicinska utredningen och viss muntlig bevisning som har samband med den utredningen.

Den tekniska och den rättsmedicinska bevisningen avseende händelseförloppet före fallet

35. Den lägenhet som LI och BB bodde i består av tre rum och kök. Badrummet ligger centralt i lägenheten och intill köket. Badrumsdörren och öppningen till köket finns på långsidan av det som kan betraktas som en hall. Denna slutar med ytterdörren på kortsidan. I köket finns utgången till lägenhetens balkong. Följande bild är en planritning över lägenheten.

36. Av de undersökningar av lägenheten som har gjorts framgår att det fanns blodstänk och mindre blodfläckar på åtskilliga ställen i badrummet, hallen och köket. Även på balkonggolvet fanns det blod. Analyser har visat att blodet nästan uteslutande kommer från LI. Endast en av blodfläckarna, en som fanns i badrummet, innehåller blod från BB. Många av blodfläckarna har bedömts vara s.k. avkastat blod, dvs. blod som har avsatts från en yta som har varit i rörelse. I åtskilliga fall har det också rört sig om blodstänk, dvs. blod som

genom påverkan har släppt från sin källa. De allra flesta blodfläckarna har vid undersökningen bedömts vara ganska nya – från några timmar till en eller högst två veckor gamla. Några av blodförekomsterna i badrummet har funnits på en sådan plats, bl.a. i handfatet och i silen till golvbrunnen, att blodet har varit färskt under förutsättning att badrummet under tiden före händelsen har utnyttjats på ett normalt sätt. Slutsatsen av den blodbildsanalys som har gjorts är att det i praktiken är uteslutet att blodförekomsten i lägenheten har uppstått genom att BB efter fallet har fått LI:s blod på sig och sina kläder och därefter avsatt det i lägenheten.

37. Av en undersökning som har gjorts i lägenheten med ett bloddetekterande medel har kunnat konstateras, att det finns starkt stöd för att blod – som har torkats, sköljts eller på något annat sätt städats bort – också har funnits på golvet i badrummet och på golvet i hallen mellan dörröppningen till badrummet och öppningen till köket.

38. LI:s blod fanns även på de kläder som BB hade på sig när han greps. Bland annat hade hennes blod avsatts inom ett område om ca 8 x 18 cm nederst på BB:s ena byxben. Det fanns också rikligt med centimeterstora besudlingar som innehöll LI:s blod på BB:s ena strumpa. På BB:s T-shirt fanns det på flera ställen utstruket blod, dvs. blod som hade avsatts på tröjan från en blodig yta. Även detta var LI:s blod. På tröjan framtill fanns också ett blodstänk, som dock inte har analyserats. Däremot har inget blod konstaterats på eller i BB:s skor.

39. En kroppsundersökning har gjorts avseende BB. Den utfördes den 12 februari 2013, dvs. två dagar efter händelsen, och utvisar att BB hade sammanlagt fyra strimformade hudavskrapningar på ena underarmen och en liten sårskada på högra långfingerknogen. Skadornas utseende talar, enligt ett utlåtande från Rättsmedicinalverket, för att de vid undersökningstillfället var

relativt färska och sannolikt hade uppkommit inom något dygn före undersökningen. Enligt utlåtandet talar hudavskrapningarnas utseende starkt för att de hade uppkommit genom skrapande trubbigt våld med smalt eller spetsigt föremål, t.ex. drag med fingernaglar eller liknande. Utseendet av skadan på knogen talar starkt för att den hade uppkommit genom trubbigt våld, t.ex. vid ett fall eller vid ett slag med knuten näve mot en hård yta.

40. BB hade också hudrodnader i ansiktet och i nacken när han greps. Dessa nämns inte i Rättsmedicinalverkets utlåtande, men de framgår av återopade fotografier och av vittnesmål från en av de poliser som kom till platsen och utförde gripandet.

41. BB har uppgett att han skadade sin knoge under sin bortovaro på lördagskvällen. Av den anledningen har BB:s bil undersökts med avseende på förekomst av blod. Några blodspår hittades emellertid inte.

42. I Högsta domstolen har ingetts och återopats ett utlåtande efter en av förre kriminalkommissarien och kriminalteknikern Sonny Björk gjord genomgång av den kriminaltekniska bevisningen. Enligt utlåtandet talar mängden blodspår, blodspårens utseende och deras placering entydigt för att LI har utsatts för våld i lägenheten i nära anslutning till fallet från balkongen. Blodförekomsten i köket och på balkonggolvet talar vidare för att LI har förflyttats eller förflyttat sig mellan badrum och kök med blödande skada eller skador. Blodet på BB:s kläder talar enligt utlåtandet entydigt för att LI har utsatts för våld av BB. Framst gäller detta blodet på nedre delen av höger byxben, som har uppstått efter kontakt med ett blodigt föremål, och blodet på ena strumpans ovansida, som utgörs av ”avsatt” blod eller dropp. Blodförekomsten på BB:s tröja talar enligt utlåtandet för att BB på något sätt har hanterat LI eftersom blodet, med bara ett undantag, inte utgörs av stänk utan har avsatts genom kontakt med delvis intorkat eller koagulerat blod. Sonny

Björk har i vittnesförhör i Högsta domstolen bekräftat de i utlåtandet gjorda uttalandena.

Högsta domstolens slutsatser av den nu redovisade tekniska och rättsmedicinska bevisningen

43. Det blod som har påträffats i lägenheten måste vara färskt, dvs. det har avsatts strax innan LI föll från balkongen. För detta talar det i punkten 36 angivna förhållandet, att blodet i badrummet har funnits på sådana platser att det hade sköljts bort vid ett normalt utnyttjande av detta. I samma riktning talar att LI:s blod har påträffats på insidan av den toalettrulle som fanns i hållaren på väggen. Det finns också anledning att utgå från att åtminstone LI:s föräldrar och övriga släktingar skulle ha fått reda på att hon hade tillfogats blödande sår om detta hade skett någon eller några dagar före händelsen; bl.a. var RD, som är LI:s moster, och hennes barn på besök i lägenheten under lördagskvällen utan att märka något. Dessutom har blodet på balkongen avsatts uppe på den snö som hade fallit under kvällen och måste alltså ha avsatts strax före fallet.

44. Till det nu sagda ska läggas att BB hade LI:s blod på flera ställen på sina kläder. Åtminstone blodet på T-shirten och på ena byxbenet och strumpan måste ha avsatts i samband med händelsen. Att BB skulle ha fått detta blod på sina kläder först efter det att LI föll från balkongen framstår som uteslutet; det har omvittnats att BB hade skor på sig när han var nere på gården och något blod har inte påträffats på skorna, men väl alltså bl.a. på BB:s ena strumpa. Dessutom är det, som har framgått, i praktiken inte möjligt att blodförekomsten i lägenheten har uppstått genom att BB efter fallet har fått LI:s blod på sig och sina kläder och därefter avsatt det i lägenheten (se p. 36). Det finns heller inget i den tekniska utredningen som tyder på att blodet ens till någon del skulle, som BB har angett som en annan förklaring, vara näsblod från LI.

45. Den tekniska och den rättsmedicinska utredningen visar därmed att LI:s fall från balkongen har föregåtts av att hon har fått blödande sår och att hennes kropp har varit utsatt för våld även efter det att hon har blivit blodig. Det är väl förenligt med BB:s egna skador; till hans förklaringar av dessa återkommer Högsta domstolen. Hur pass allvarligt skadad LI har varit går det inte att sluta sig till, däremot att hon har flyttat sig eller blivit förflyttad efter det att hon hade blivit blodig.

Den tekniska bevisningen avseende själva fallet

46. Det är alltså utrett att LI föll från balkongen. Fallhöjden var drygt 13 meter. Det innebär att fallet varade i knappt två sekunder. LI slog i marken på en stensatt altan, som hör till lägenheten på nedre botten. Vid tillfället fanns det ett lager med snö på altanen. LI återfanns med huvudet mot eller alldeles intill insidan på ett knappt meterhögt trästaket, vars långsida fanns drygt två meter längre ut från husfasaden än balkongkanten. Det är oklart om kroppen låg längs med staketet eller om den nedre delen av LI:s kropp låg något snett ut från detta och alltså pekade mot husfasaden. Där LI låg var staketet delvis skadat. Ett par spjälor hade släppt från det övre tvärgående fästet så att de vinklade ut i riktning från husfasaden. Av vittnesuppgifter som har lämnats i Högsta domstolen framgår, att staketet inte hade varit skadat på detta sätt tidigare. Det framstår som i hög grad sannolikt att LI först träffade staketet med delar av kroppen och därefter hamnade på altangolvet.

47. I Högsta domstolen har ingetts och åberopats ett utlåtande från SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut och vittnesuppgifter från Lars Andersson, som är s.k. senior advisor vid institutet. Enligt utlåtandet och Lars Andersson har det krävts en viss kraftansträngning för att få LI:s kropp att under fallet förflyttas sidledes ut från balkongen till nedslagsplatsen vid eller nära staketet, en sträcka på ca två meter. Värdet av denna bevisning förringas

dock i någon mån av uppgifter som har lämnats av Åke Fäldt, biträdande professor i teknisk fysik, och Anders Eriksson, professor i byggnadsstatik, som båda har uttalat att resultatet av den av SP gjorda beräkningen är osäkert bl.a. eftersom den inte tar hänsyn till alla de parametrar som påverkar en människa i fall. Såväl Åke Fäldt som Anders Eriksson har emellertid gett uttryck för åsikten att LI knappast kan ha hamnat två meter ut från balkongen utan någon kraft som har verkat i sidled.

LI:s berättelse

48. LI har berättat bl.a. följande. I början av deras förhållande förekom det inte några allvarliga bråk mellan dem. Förhållandet var lyckligt. Enda undantaget var då BB, strax innan de skulle gifta sig, slängde ett askfat som träffade henne i huvudet. Skadan fick sys och händelsen ledde till att BB lovade att gå i terapi för att bearbeta sina svårigheter att kontrollera sin ilska. Detta blev emellertid inte av.

49. Efter hand visade det sig att BB var svartsjuk och kontrollerande. Hon hade talat med BB om problemen i deras äktenskap och om en eventuell separation. Enligt hennes uppfattning skulle BB emellertid inte acceptera en skilsmässa. Vid något tillfälle sa han: "Du lämnar mig inte levande". För hennes del var skilsmässa ett alternativ om äktenskapet inte fungerade.

50. Hon har aldrig varit i den situationen att hon har känt sig nedstämd eller deprimerad på allvar. Hon har inte varit ens i närheten av tankar på att ta sitt liv.

51. Hon har klara minnesbilder av vad som hände under den aktuella dagen och tidiga kvällen. Hon minns att hon och BB började gräla sedan släktingarna hade gått hem. Därefter kommer hon (jfr p. 3) ihåg att BB bar henne över sin

vänstra axel från badrummet till hallen och genom köket och att han ropade hennes namn flera gånger. Hon hade ont och kunde inte tala och minns att hon undrade varför. Hon hörde att BB öppnade balkongdörren och hon kände att det blev kallt. Ute på balkongen roterade BB henne. Sedan tar hennes minne slut. Minnesbilderna av vad som hände strax innan hon föll har kommit successivt.

Bedömningen av LI:s berättelse

52. Som domstolarna har antecknat i sina domar har LI vid förhören gett ett trovärdigt intryck. Det finns inget som tyder på att hon medvetet skulle lämna felaktiga uppgifter. Tvärtom framstår det som att hon så noga som möjligt och på ett korrekt sätt har återgett vad hon minns. Inget tyder heller på att hennes allmänna intellektuella förmåga har påverkats av det inträffade.

53. Det trauma som LI har genomgått och det förhållandet, att det gick lång tid innan hon över huvud taget kunde lämna någon berättelse, väcker emellertid frågan, om hennes uppgifter i alla delar är tillförlitliga. I detta avseende gör Högsta domstolen, med stöd av vittnesmålen av psykologen Alexander Belstock och överläkaren Jörgen Borg, bedömningen att det är möjligt att LI har minnen från händelsen, men hennes minnesbild kan ha påverkats av samtal med andra, t.ex. med medlemmar i hennes familj och med polisen. När det gäller de polisförhör som hölls med LI har exempelvis kommit fram att hon upplystes om att det hade hittats blod i lägenheten. Hon fick också reda på var någonstans som blodet fanns. Visserligen innehåller hennes berättelse inte något om blod, och det finns således inget direkt stöd för att hon har påverkats av vad hon har fått veta. Men sammantaget finns det ändå en risk för att LI:s minnesbild i vissa delar kan grunda sig på en omedveten rekonstruktion av vad hon har hört.

54. Bevisvärdet av LI:s uppgifter om det avgörande händelseförloppet, att BB kastade, knuffade eller släppte henne från balkongen, är alltså i sig lågt. För att beviskravet ska vara uppfyllt krävs det därför att LI:s berättelse vinner starkt stöd av bevisningen i övrigt.

LI:s berättelse får starkt stöd av den tekniska och den rättsmedicinska bevisningen

55. Vid en prövning av LI:s uppgifter mot den tekniska bevisningen kan Högsta domstolen konstatera, att hennes berättelse ligger helt i linje med vad som har kommit fram om de spår från våldsutövning som fanns i lägenheten. Avgörande delar av hennes berättelse är alltså förenliga med eller vinner stöd av den övriga bevisningen.

56. Särskilt ska framhållas att de spår av hennes blod som fanns på BB:s T-shirt väl stämmer överens med hennes berättelse om att BB bar henne på sin vänstra sida och sedan roterade henne. Av vikt är då att det inte finns något som tyder på att LI innan hon lämnade uppgifterna hade fått information om blodförekomsten på BB:s kläder och än mindre om avstrykningarna just på den vänstra sidan av hans T-shirt.

57. Att LI med stor sannolikhet hamnade längre ut från balkongen än vad hon skulle ha gjort om hon hade fallit rakt ner från denna (se p. 47) stöder också hennes berättelse om att hon före fallet blev buren av BB och att han roterade henne på balkongen.

Betydelsen av den övriga vittnesbevisningen

58. Av övriga vittnesuppgifter är det främst de som har lämnats av YS, AS och SS som bör tillmätas betydelse. De bodde i lägenheten ovanför LI:s och

BB:s. Av vittnesmålen framgår att det före LI:s fall talades med ”arga” och höga röster i LI:s och BB:s lägenhet, att det hördes ett kraftigt ”springande” och stampande från mer än en person, ett skrik och ett kraftigt ljud från plåten i balkongsidan samt att det därefter blev tyst. Ljuden från lägenheten förflyttades från hallen, genom köket och ut på balkongen. Denna bevisning kan inte förstås på annat sätt än att det som vittnena hörde var skeendet omedelbart före LI:s fall. Det var alltså fråga om ett snabbt förlopp som direkt avslutades med att LI föll ned.

59. Uppgifterna förstärker bilden av att den pågående konflikten mellan LI och BB var mycket allvarlig och eskalerade. De innebär också att LI och BB var inbegripna i sin konflikt ända fram till omedelbart före fallet.

Den skriftliga bevisningen

60. Av den åberopade sms-trafiken (jfr p. 2 och 30) framgår att LI:s och BB:s konflikt var så allvarlig att LI ifrågasatte deras fortsatta förhållande. I ett sms strax före midnatt skrev LI bl.a. följande. ”Jag hatar dig och hatar vad du gör. Du gick ut skamsen med all rätt. Så gör de som är skyldiga. Du behöver ej komma tillbaka!!”

Sammanvägning av den bevisning som har åberopats till stöd för åtalet

61. Vad LI har berättat om att BB bar henne ut på balkongen och där roterade henne får alltså starkt stöd av den övriga bevisningen. Att det var BB som orsakade fallet genom att i det fortsatta händelseförloppet kasta eller släppa ned LI är helt i överensstämmelse med de spår av olika slag som har påträffats i lägenheten samt på BB:s kläder och kropp. Ett händelseförlopp av detta slag stämmer också väl med de uppgifter som har lämnats av vittnena YS, AS och SS (se p. 58) och med den övriga bevisningen.

62. Det framstår vidare som mycket svårförklarligt att LI efter att ha blivit utsatt för misshandel av BB och slagits blodig skulle – för att ta sitt liv eller av annat skäl – självmant ha klättrat upp på eller över räcket och avsiktligt eller oavsiktligt släppt taget och fallit ned från balkongen. I stället är den till stöd för åtalet återopade bevisningen för att det var BB som efter att ha misshandlat henne orsakade hennes fall sammantagen så stark, att den i sig – om bevisning som talar mot åtalet inte föranleder till annat – är tillräcklig för att beviskravet ska vara uppfyllt (jfr p. 23).

63. Det bör tilläggas att den oklarhet som föreligger i frågan om det fanns snö på balkongräcket inte kan tillmätas någon självständig betydelse för bedömningen; den snö som vid tillfället eventuellt har funnits på balkongräcket kan ha försvunnit oavsett hur det närmare gick till omedelbart innan LI föll. Snöförekomsten kan också ha påverkats av att flera personer strax efter fallet kom till lägenheten och gick ut på balkongen för att titta ned på LI. De kan då ha rört vid räcket.

BB:s förklaring till händelsen

64. Med hänsyn till det ställningstagande som Högsta domstolen nyss har gjort ska domstolen bedöma om det som BB har anfört och den av honom återopade motbevisningen ska leda till någon annan slutsats (jfr p. 23).

65. BB har berättat att han och LI i vanliga fall hade ett bra förhållande, även om hon med tiden hade blivit svartsjuk. Under deras gräl den här kvällen var LI väldigt arg och hon gav honom en örfil och en smäll på hakan, vilket hon aldrig hade gjort förut. Han bestämde sig för att lämna hemmet eftersom grälet blev för mycket för honom. När han kom tillbaka efter ungefär tre timmar fortsatte de att gräla. Till slut frågade han om de kanske skulle skiljas. LI blev då alldeles svart i blicken, lämnade vardagsrummet och gick ut i köket. När

han hörde att hon öppnade balkongdörren sprang han efter henne samtidigt som han ropade hennes namn flera gånger. Vid öppningen till köket snubblade han och föll, och han såg då genom köksöppningen LI ligga raklång på balkongräcket och därefter falla ned.

66. Förekomsten av LI:s blod på BB:s kläder och i lägenheten har han förklarat med att han, när han hade sprungit ned för att se hur det hade gått för LI, från utsidan av staketet försökte lyfta LI och därmed fick hennes blod på kläderna. Han rörde också vid LI när han något senare befann sig inne på altanen. LI:s blod har därefter avsatts i lägenheten sedan han hade återvänt dit. En annan förklaring till blodfläckarna kan enligt BB vara att LI tidigare hade blött näsblod när hon befunnit sig i lägenheten. Blodet på hans kläder kan enligt BB bero på att en person som försökte ta hand om LI fick blod på sig som han senare förde över till BB.

67. Beträffande de egna skadorna har BB uppgett att skadan på knogen uppstod under kvällen när han slog handen i en vägg i en bollhall (jfr p. 41). De övriga skadorna på hans kropp har enligt BB uppkommit då han skrapade sig mot staketet i samband med att han försökte lyfta upp LI från altangolvet.

BB:s förklaring till händelsen förringar inte värdet av den bevisning som talar för åtalet

68. BB:s förklaring till blodförekomsten i lägenheten har prövats i samband med att resultatet av brottsplatsundersökningen har värderats. Polisens tekniker har uttalat att undersökningsresultaten avseende blodet i lägenheten extremt starkt talar emot BB:s förklaring. Det har därför bedömts som i praktiken uteslutet att det har gått till så som BB har angett. Vittnesbevisningen avseende BB:s agerande i anslutning till altanen talar i samma riktning. Högsta domstolens bedömning sammanfaller med den slutsats som den

tekniska undersökningen har mynnat ut i. Blodet på BB:s kläder och blodfläckarna i lägenheten utesluter att det har gått till på det sätt som BB har angett.

69. Att BB:s egna skador, utöver den på knogen, skulle ha uppkommit på det av honom uppgivna sättet får inte stöd av bevisningen i målet. Inget av vittnena har sett att BB försökte lyfta LI. Och även om han skulle ha gjort det, så framstår det som mycket osannolikt att detta skulle ha kunnat orsaka hans inte helt fåtaliga, om än smärre, andra skador än den på knogen.

70. Av betydelse är också att LI inte rimligen kan ha hamnat så långt ut från balkongen som hon gjorde om hon, som BB har uppgett, släppte taget eller tappade greppet och föll ned från balkongen (jfr p. 57).

71. Detta innebär att händelseförloppet inte har varit det som BB uppgett. Den av BB åberopade bevisningen förringar inte heller det mycket starka stöd som bevisningen i målet i övrigt ger åt åtalet. Det saknas varje antydning till att det har gått till på något tredje sätt, dvs. på ett sätt som varken LI eller BB har uppgett.

Den övriga bevisningen

72. Den övriga bevisningen rubbar inte det starka stöd som LI:s berättelse får i enlighet med vad som har redovisats i det föregående.

Slutsatser i skuldfrågan

73. Slutsatsen blir att det är ställt utom rimligt tvivel att BB, efter att först ha misshandlat LI, har kastat eller under rörelse släppt henne från balkongen på sjätte våningen.

74. Risken för att LI skulle dö har varit överhängande. Detta har BB insett. BB:s handlande kan inte förstås på något annat sätt än att det var hans mål att beröva LI livet. Han har alltså haft avsiktsuppsåt.

75. Det finns varken med hänsyn till de omständigheter som har föranlett gärningen eller annars skäl att bedöma den som mindre grov. Därmed ska BB dömas för försök till mord.

76. För den misshandel som BB har begått före mordförsöket ska det inte dömas särskilt. Misshandelsgärningen får i stället vägas in vid bedömningen av mordförsökets allvar.

Påföljden

77. Brottet begicks före den 1 juli 2014 då utformningen av straffskalan för mord, och därmed också för försök till mord, ändrades i straffskärpande syfte. Den straffskala som ska tillämpas är fängelse på viss tid, högst arton år, eller på livstid (se 23 kap. 1 § och dåvarande lydelsen av 3 kap. 1 § brottsbalken).

78. Straffvärdet av ett försöksbrott är normalt lägre än straffvärdet av motsvarande fullbordade brott. Inom ramen för den tillämpliga straffskalan påverkas straffvärdet av försöksbrott av flera faktorer. En sådan är hur stor den konkreta faran har varit för att handlingen skulle leda till brottets fullbordan. En annan är hur långt handlandet har fortskridit. Har gärningsmannen gjort allt som krävs för att den brottsliga effekten ska inträda är straffvärdet ofta högre än om det har återstått något för gärningsmannen att göra för att brottet ska bli fullbordat. Även vilken form av uppsåt som har förelegat kan ha betydelse.

79. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2013 s. 376, p. 29, uttalat att utgångspunkten enligt de regler som ska tillämpas i detta mål är att straffet för

(fullbordat) mord ska bestämmas till fängelse i fjorton år, om omständigheterna varken är förmildrande eller försvårande.

80. I det här fallet är omständigheterna försvårande. LI har blivit utsatt för brottet i sitt hem och gärningsmannen är en närstående person, som hon borde ha kunnat lita på. I förhållande till BB har LI befunnit sig i en skyddslös ställning och haft svårt att värja sig. Gärningen har inneburit att LI, efter att först ha slagits blodig, har tillfogats synnerligen allvarliga kroppsskador som riskerar att påtagligt sätta ned hennes livskvalitet för resten av livet och hennes möjligheter att ta hand om sonen. Vidare har gärningen begåtts med avsiktsuppsåt.

81. Det sagda innebär sammantaget att BB genom gärningen har visat mycket stor hänsynslöshet. Om brottet hade fullbordats skulle straffvärdet ha motsvarat fängelse i sexton år. Det förhållandet att brottet inte fullbordades bör i detta fall medföra bara en begränsad reduktion av straffvärdet. Det motsvarar därför fängelse i fjorton år.

82. På grund av det höga straffvärdet, och då den rättspsykiatriska utredningen visar att någon särbehandling av BB i fråga om påföljden inte är aktuell, ska påföljden bestämmas till fängelse. Det saknas skäl att vid straffmätningen avvika från straffvärdet.

Skadeståndet

83. Med denna utgång av ansvarsfrågan är BB skadeståndsskyldig i förhållande till LI. Högsta domstolen gör beträffande skadeståndsfrågorna ingen annan bedömning än tingsrätten.

Övriga frågor

84. Eftersom BB döms för brott som har fängelse i straffskalan ska han betala en avgift på 500 kr till brottsofferfonden.

85. Den ersättning som försvararen har begärt är skälig.

86. BB har begärt ersättning för utredningskostnader bestående i arvode för yttranden som har åberopats i målet. Sådana utredningskostnader kan den tilltalade enligt 31 kap. 2 § rättegångsbalken få ersättning för bara vid friande dom eller under förutsättning att kostnaderna har vållats honom genom fel eller försummelse av åklagaren. Någon rätt till ersättning för de redovisade kostnaderna har BB alltså inte.

87. Målsägandebiträdets uppgift är enligt 3 § första stycket lagen (1988:609) om målsägandebiträde att ta till vara målsägandens intressen i målet samt lämna stöd och hjälp till målsäganden. Enligt andra stycket ska målsägandebiträdet bistå målsäganden med att föra talan om enskilt anspråk i anledning av brottet, om detta inte görs av åklagaren. Målsägandebiträdets uppgift kvarstår om en dom överklagas till högre rätt endast i fråga om enskilt anspråk.

88. Av rättsfallet NJA 1999 s. 781 följer att, om åklagaren inte för målsägandens talan om enskilt anspråk, ett målsägandebiträde är behörigt att bistå målsäganden med att föra en sådan talan i högre rätt när domen har överklagats dit såväl i ansvarsfrågan som beträffande det enskilda anspråket. Detta gäller oavsett vem som har överklagat domen. Däremot är målsägandebiträdet inte behörigt att i denna egenskap bistå målsäganden i ansvarsfrågan.

89. Det av LI begärda skadeståndet har grundat sig på den av BB begångna brottsliga gärningen. Att överklagandet har avsett även att BB ska fällas till ansvar för brottet har inte föranlett något merarbete som motiverar nedsättning av IS ersättning.

90. IS kostnadsräkning innefattar en begäran om ersättning för arbete under sammanlagt 606 timmar och för tidsspillan under 33 timmar. Den begärda ersättningen är skälig.

91. LI har begärt ersättning för utlägg för bevisning och utredning med 50 226 kr. Enligt 6 § lagen om målsägandebiträde jämförd med 17 § rätts-hjälpslagen (1996:1619) är hon berättigad till ersättning med högst 10 000 kr. Intill det beloppet har kostnaderna varit skäligen påkallade för tillvaratagandet av LI:s rätt.

92. Staten bör svara för kostnaderna i samtliga instanser för försvararen och målsägandebiträdet.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Gudmund Toijer, Lena Moore, Martin Borgeke (referent) och Svante O. Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Riikka Liljenfeldt